

PWYLLGOR CRAFFU DECHRAU’N DDA

Cofnodion cyfarfod o Bell a gynhaliwyd ar 10 Tachwedd, 2025.

Mae'r Agenda ar [gael yma](#).

Mae recordiad y cyfarfod ar [gael yma](#).

Yn bresennol: Y Cynghorydd R.R. Thomas (Cadeirydd); Y Cynghorydd H.M. Payne (Is-gadeirydd); Y Cynghorwyr A. Asbrey, J. Aviet, W. Gilligan, E. Goodjohn, S.J. Haines, S.M. Hanks, W.A. Hennessy a J. Lynch-Wilson.

Aelodau Cyfetholedig: L. Barrowclough (Llywodraethwr Rhiant - Sector Cynradd), Dr. M. Price (Eglwys Gatholig Rufeinig), K. Riddick (Llywodraethwr Rhiant - Sector Uwchradd), M. Werrett (Yr Eglwys yng Nghymru), G. Scott (Addysg Cyfrwng Cymraeg), P. Bond ac R. Davies (Cyngor Ieuenctid y Fro).

Hefyd yn bresennol: Y Cynghorwyr R.M. Birch (Aelod Cabinet dros Addysg, y Celfyddydau a'r Iaith Gymraeg), L. Burnett (Arweinydd Gweithredol ac Aelod Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau), G. John (Aelod Cabinet dros Hamdden, Chwaraeon a Llesiant) ac E. Williams (Aelod Cabinet dros Ofal Cymdeithasol ac Iechyd).

411 CYHOEDDIAD –

Cyn cychwyn busnes y Pwyllgor, darllenodd y Cadeirydd y datganiad a ganlyn: “A gaf i atgoffa pawb sy'n bresennol y bydd y cyfarfod yn cael ei ffrydio'n fyw yn ogystal â'i recordio trwy'r rhyngrwyd ac mae'r recordiad hwn wedi'i archifo i'w weld yn y dyfodol”.

412 YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB –

Derbyniwyd hyn gan y Cynghorydd N.P. Hodges.

413 COFNODION –

ARGYMHELLWYD – CYMERADWYO cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 8 Medi, 2025

414 DATGANIADAU BUDDIANT –

Cynghorydd J. Aviet datganodd fuddiant rhagfarnol yn Eitem Agenda 7 – Crynodeb o Ganlyniadau Arolygiad Estyn ar gyfer Tymor yr Haf 2025 a Diweddariad ar Ysgolion mewn Dilyniant Statudol – gan fod aelod o'r teulu yn gweithio yn Ysgol Uwchradd Pencoedtre, ac roeddent hefyd yn Llywodraethwr yn Ysgol Gynradd Oakfield. Gadawodd y Cynghorydd y cyfarfod cyn trafodaeth ar yr eitem.

Cynghorydd S. Haines datganodd fuddiant personol yn Eitem Agenda 7 – Crynodeb o Ganlyniadau Arolygiad Estyn ar gyfer Tymor yr Haf 2025 a Diweddariad ar Ysgolion mewn Dilyniant Statudol – gan eu bod yn Llywodraethwr Ysgol Gynradd Sain Tathan, a oedd wedi'i gynnwys yn yr adroddiad.

Cynghorydd J. Lynch-Wilson datganodd fuddiant personol yn Eitem Agenda 7 – Crynodeb o Ganlyniadau Arolygiad Estyn ar gyfer Tymor yr Haf 2025 a Diweddariad ar Ysgolion mewn Dilyniant Statudol – gan eu bod yn Llywodraethwr Ysgol Gynradd Sain Tathan, a oedd wedi'i gynnwys yn yr adroddiad.

Cynghorydd H. Payne datganodd fuddiant personol yn Eitem Agenda 7 – Crynodeb o Ganlyniadau Arolygiad Estyn ar gyfer Tymor yr Haf 2025 a Diweddariad ar Ysgolion mewn Dilyniant Statudol – gan eu bod yn Llywodraethwr Ysgol Gynradd Palmerston, a oedd wedi'i gynnwys yn yr adroddiad.

L. Barrowclough (Aelod Cyd-ethol) datganodd fuddiant personol yn Eitem Agenda 7 – Crynodeb o Ganlyniadau Arolygiad Estyn ar gyfer Tymor yr Haf 2025 a Diweddariad ar Ysgolion mewn Dilyniant Statudol – gan fod aelod o'u teulu yn mynychu Ysgol Y Deri.

Dr. M. Price (Aelod Cyd-ethol) datganodd fuddiant personol yn Eitem Agenda 7 – Crynodeb o Ganlyniadau Arolygiad Estyn ar gyfer Tymor yr Haf 2025 a Diweddariad ar Ysgolion mewn Dilyniant Statudol – gan ei fod yn Llywodraethwr Ysgol Sain Richard Gwyn, a oedd wedi'i gynnwys yn yr adroddiad.

K. Riddick (Aelod Cyd-ethol) datganodd fuddiant personol yn Eitem Agenda 7 – Crynodeb o Ganlyniadau Arolygiad Estyn ar gyfer Tymor yr Haf 2025 a Diweddariad ar Ysgolion mewn Dilyniant Statudol – gan eu bod yn Llywodraethwr Ysgolion Uwchradd Pencoedre a Whitmore.

415 I GADARNHAU HAWLIAU PLEIDLEISIO AR GYFER AELODAU COOPTIOL Y PWYLLGOR CRAFFU DECHRAU'N DDA –

ARGYMHELLWYD – Y dylid nodi hawliau pleidleisio'r Aelodau Cyfetholedig hynny sy'n bresennol yng nghyfarfod y Pwyllgor.

Rheswm dros yr argymhelliad

Cadarnhau'r eitemau ar yr agenda a hawliau pleidleisio'r Aelodau Cyfetholedig hynny sy'n bresennol yn y cyfarfod sydd â hawliau pleidleisio.

416 ADRODDIAD MONITRO BLYNYDDOL SAFONAU'R IAITH GYMRAEG 2024-2025 (CYF) –

Cyflwynwyd y cyfeiriad gan y Cabinet ar 4ydd Medi, 2025 fel y'i cynhwyswyd yn yr agenda gan y Rheolwr Gweithredol - Cyfathrebu Corfforaethol, Cyfranogiad, Cydraddoldeb a Datblygu'r Gyfarwyddiaeth.

Roedd yr adroddiad yn ymdrin â chydymffurfiaeth â safonau'r iaith Gymraeg a chyflawni strategaeth hyrwyddo'r iaith Gymraeg y Cyngor.

Ymhlith uchafbwyntiau 2024/25 roedd:

- Cyflwyno offeryn asesu sgiliau iaith Gymraeg newydd i staff, gan symleiddio cofnodi sgiliau;
- Lansio hwb rhyngrwyd iaith Gymraeg i gydweithwyr, gan ddarparu gwasanaethau cyfieithu a chyfleoedd dysgu;
- Treial a chyflwyno "Cyfieithu Cyflym," offeryn cyfieithu peirianyddol i siaradwyr Cymraeg, gan alluogi cyfieithu bron mewn amser real ac arbedion ariannol;
- Nifer isel o staff yn cofrestru mewn cyrsiau iaith Gymraeg mewnol traddodiadol a arweiniodd at gyrsiau blasu byrrach newydd gyda nifer gadarnhaol o bobl yn eu derbyn;
- Dim ond chwe chwyn ffurfiol am yr iaith Gymraeg a dderbyniwyd yn ystod y flwyddyn; roedd hanner yn ymwneud â gwrthwynebiadau i gyfathrebu dwyieithog yn hytrach na thorri safonau.

Roedd y meysydd ffocws ar gyfer y dyfodol ar gyfer 2025-26 yn cynnwys:

- Cynyddu nifer y staff sy'n dysgu Cymraeg ac yn defnyddio'r Gymraeg yn y gweithle;
- Gwella ymgyrchoedd hyrwyddo sy'n gysylltiedig â diwrnodau diwylliannol;
- Alinio strategaeth addysg y Gymraeg â strategaeth hyrwyddo'r iaith;
- Ehangu rhwydwaith y fforwm ar gyfer hyrwyddo'r iaith;
- Arbrofi gyda chynnwys cyfryngau cymdeithasol dwyieithog i gynyddu amlygrwydd i'r iaith.

Roedd Atodiad Dau i'r adroddiad yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am strategaeth hyrwyddo'r iaith Gymraeg y Cyngor. Roedd y gwaith hwnnw'n cynnwys lansio ymgyrch yn hyrwyddo addysg cyfrwng Cymraeg a dwyieithrwydd, gan gynnwys fideos a ddatblygwyd ar y cyd ag ysgolion a phartneriaid cymunedol.

Cododd P. Bond ac R. Baker (Cyngor Ieuenctid y Dyffryn) eu bod yn cytuno bod addysg cyfrwng Cymraeg yn hynod bwysig ond y dylai fod mwy o ffocws o fewn y cwricwlwm o ran addysg iaith uwchradd a sgiliau sgwrsio o fewn ysgolion cyfrwng Saesneg. Mewn ymateb, nodwyd bod angen cyfleoedd cymdeithasol i ddefnyddio'r Gymraeg y tu hwnt i addysg ffurfiol.

Sylwodd y Cyngorydd A. Asbrey fod problemau hygrychedd ar gyfer addysg cyfrwng Cymraeg oherwydd costau trafndiaeth yn Ninas Powys.

Dywedodd G. Scott (Addysg Cyfrwng Cymraeg) ei fod yn ymwybodol o Safonau'r Iaith Gymraeg gan mai ef oedd Arweinydd Strategol y Bwrdd Iechyd a gofynnodd sut roedd y Cyngor yn asesu ei arferion recriwtio o ran lefelau sgiliau iaith Gymraeg. Mewn ymateb, dywedodd y Rheolwr Gweithredol fod asesiadau disgresiynol o sgiliau iaith Gymraeg gan reolwyr ar hyn o bryd, ond bod cynlluniau i egluro a gwella

hynny. Roedd rhagdybiaethau cynllunio cyfredol y Cyngor yn cynnwys pwysigrwydd gwneud defnydd o'r iaith Gymraeg yn fwy cyfforddus o fewn amgylchedd y gweithle.

Cwestiynodd y Cyngorydd H. Payne gynnwys hyfforddiant iaith Gymraeg fel rhan o sefydlu gweithwyr. Cadarnhaodd y Rheolwr Gweithredol fod y lefel sgiliau yn cael ei chasglu pan ymunodd person â'r sefydliad ond bod her i annog staff a oedd wedi ymuno â'r sefydliad o'r blaen i ddiweddarau eu manylion.

Efallai y byddai rhinwedd mewn archwilio'r posibilrwydd i bob aelod newydd o staff ymgymryd â sesiwn hyfforddi cyflwyniad i'r Gymraeg.

Cyfeiriodd y Cadeirydd at nodau i gynnwys cyfranogiad staff sy'n defnyddio'r Gymraeg a gofynnodd a oedd targedau. Dywedodd y Rheolwr Gweithredol nad oedd unrhyw dargedau ffurfiol, ond bod ffocws ar yr hyn a gynigiwyd gan y Cyngor o ran datblygiad parhaus cyrsiau dysgu Cymraeg newydd, mwy hygyrch wedi'u teilwra i anghenion staff.

Wedi hynny, fe'i

ARGYMHELLWYD – B O D yr adroddiad a'r atodiadau wedi'u cymeradwyo.

Rheswm dros yr argymhelliad

Er mwyn caniatáu i'r adroddiad gael ei gyhoeddi ac i'r Cyngor gyflawni ei ddyletswydd adrodd i Gomisiynydd y Gymraeg fel rhan o Safonau'r Gymraeg.

417 CYNLLUNIAU ADFER CYLLIDEB YSGOLION – DIWEDDARIAD GAN TREVOR BAKER, PENNAETH STRATEGAETH, DYSGU CYMUNEDOL AC ADNODDAU –

Roedd y cyflwyniad yn cyfeirio at adroddiad "Cyflwr Addysg yng Nghymru" Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC) sy'n tynnu sylw at bwysau cenedlaethol gan gynnwys heriau ariannu, gofynion cynyddol am Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY), dyfarniadau cyflogau, pensiynau, chwyddiant, costau trafndiaeth, a diffygion cyllideb ysgolion cynyddol.

Roedd Bro Morgannwg yn bumed isaf yng Nghymru am wariant fesul disgybl ond yn bedwerydd uchaf o ran gwariant ar ADY, gan adlewyrchu blaenoriaethu disgyblion sy'n agored i niwed.

O ran y sefyllfa ariannol gyffredinol, cyngorwyd:

- Ar 31 Mawrth, 2025, cyfanswm y diffyg ysgol oedd £4.1 miliwn;
- Y diffyg a ragwelwyd ar gyfer 2025-26 oedd £15.3 miliwn, i lawr o £16.8 miliwn ddeufis ynghynt, gan ddangos gwelliant bach;
- Rhagwelwyd y byddai 38 o ysgolion mewn diffyg erbyn mis Mawrth 2026;
- Roedd amrywiad mawr rhwng gwarged a diffygion ymhlith ysgolion, hyd yn oed o fewn demograffeg debyg.

O ran ffynonellau cyllido a gwariant, nodwyd bod bron i 47% o gyllid y Cyngor wedi'i ddyrannu i ysgolion, gyda thua 86% o gyllidebau ysgolion yn cael eu gwario ar staffio, gyda rhai ysgolion yn gwario hyd at 96%.

O ran arbedion effeithlonrwydd, roedd ysgolion yn flaenorol wedi'u hamddiffyn rhag arbedion effeithlonrwydd, ond ers mis Ebrill 2023 roedd yn ofynnol iddynt gyfrannu. Roedd ymdrechion arbed yn cynnwys adolygiadau contractau, gostyngiadau staff gweithlu ac asiantaethau, a gwelliannau caffael.

Cynigiodd y Cyngor gefnogaeth ac ymyriadau drwy:

- Archwilio Cymru yn adolygu rheolaeth cyllideb ysgolion; roedd disgwyl yr adroddiad o hynny yn fuan;
- Roedd meincnodi gydag Awdurdodau Lleol eraill yn parhau i nodi arferion gorau;
- Adolygiadau fformiwla cyllido ysgolion prif ffrwd ac arbennig a gynhaliwyd ar gyfer tryloywder a thegwch;
- Roedd mecanweithiau cymorth yn cynnwys swyddogion cyllid ysgolion, partneriaid Adnoddau Dynol, hyfforddiant ysgol-i-ysgol, ymgynghorwyr (yn aml cyn-benaethiaid), a hyfforddiant llywodraethwyr;
- Mae rhaglen Partneriaeth Gwella Ysgolion a mentrau Education Endowment Foundation yn canolbwyntio ar hanfodion y cwricwlwm a rheoli ymddygiad;
- Roedd rhaglenni trawsnewid yn mynd i'r afael ag effaith gaffael, gweithlu a digidol.

Cafodd y Pwyllgor ei hysbysu o'r fframwaith rheoli diffyg:

- Y statws presennol oedd ymyrraeth trydedd haen – cefnogi ysgolion gyda heriau ariannol ond heb ymyrraeth drwm eto;
- Derbyniodd 10 ysgol â'r diffygion uchaf hysbysiadau rhybuddio anffurfiol sy'n gofyn am gynlluniau adfer manylach;
- Roedd ysgolion wedi nodi £700k o arbedion yn ystod y flwyddyn a £7 miliwn dros dair blynedd, ond roedd heriau sylweddol yn parhau.

Holodd y Cynghorydd H. Payne a oedd ysgolion â chyllidebau heriol wedi cael eu gefeillio â'r rhai sydd â sefyllfa gyllideb fwy cynaliadwy. Mewn ymateb, cynghorodd y Pennaeth Strategaeth, Dysgu Cymunedol ac Adnoddau y gellid cynnal cymorth o ysgol i ysgol mewn ystod o fformatau, a oedd yn dibynnu ar yr heriau sy'n wynebu'r ysgol. Er enghraifft, os oedd pennaeth newydd yn y swydd yna efallai y byddant yn cael eu paru ag uwch bennaeth yn ystod eang o brofiad a gwybodaeth. Efallai y bydd achlysuron i recriwtio pennaeth Gweithredol ac roedd cefnogaeth hefyd trwy glwstwr ysgol ac ar draws clystyrau nad oedd wedi'i gyfyngu i'r Fro yn unig.

Dywedodd Dr. M. Price (Eglwys Gatholig) fod dwy ran o dair o'r ysgolion yn y Fro mewn diffyg, ac roedd gweithredu cynlluniau adfer yn ymddangos yn heriol. Holodd Dr. Price am gynlluniau uwchgyfeirio'r Cyngor ar gyfer yr ysgolion hynny nad oeddent yn gallu gweithredu eu cynlluniau adfer cyllideb ysgolion a chododd bryder am y gallu i ymyrryd yn effeithiol gyda'r nifer fawr o ysgolion mewn diffyg. Mewn ymateb, dywedodd y Pennaeth Strategaeth, Dysgu Cymunedol ac Adnoddau fod y cynlluniau uwchgyfeirio yn cynnwys sawl opsiwn sy'n dibynnu ar y sefyllfaoedd

unigol yn yr ysgol. Roedd yr opsiynau yn cynnwys dileu rheolaeth gyllideb o ysgol gyda chyfrifoldeb ariannol o ddydd i ddydd yn trosglwyddo i Gyngor Bro Morgannwg. Roedd opsiynau hefyd i gryfhau rôl y Corff Llywodraethu ac os oes angen, darparu hyfforddiant ychwanegol. Ar hyn o bryd, y rhagdybiaethau presennol oedd bod yr ysgolion yn y sefyllfa orau i reoli'r diffygion gyda chefnogaeth y Cyngor, gyda'r Cyngor yn monitro gweithrediad ac effeithiolrwydd cynllun adfer cyllideb pob ysgol yn agos. Roedd yr angen am gynlluniau adfer aml-flwyddyn sy'n canolbwyntio ar welliannau ariannol ac addysgu/dysgu yn bwysig, ac roedd cydnabyddiaeth nad oedd diffygion yn unig oherwydd camreoli ond hefyd yn cael eu heffeithio oherwydd heriau strwythurol ac economaidd-gymdeithasol.

O ran adolygiad Grŵp Gorchwyl a Gorffen y Pwyllgor i gyllidebau ysgolion yn y dyfodol, nodwyd y byddai costau a strwythur staff yn rhan annatod o gwmpas a ffocws y grŵp hwnnw.

Dywedodd M. Werrett (Yr Eglwys yng Nghymru) ei bod yn bwysig deall nad oedd diffyg cyllidebol bob amser yn ganlyniad i gamreoli gan y gallai fod heriau allanol fel y cynnydd mewn ADY. Roedd lles penaethiaid sy'n rheoli'r pwysau hynny yn hynod bwysig, yn ogystal â chydbwysu ariannol cynaliadwyedd gyda chynnal ansawdd addysgol a diogelu. Pwysleisiodd y Pennaeth Strategaeth, Dysgu Cymunedol ac Adnoddau ei bod yn cael ei gydnabod bod llawer o wahanol agweddau yn effeithio ar gyllidebau ysgolion, gyda'r heriau hynny'n anodd iawn i'w datrys. Cymerwyd lles penaethiaid o ddifrif iawn gyda chefnogaeth gan gynnwys eiriolaeth, cydweithredu rhwng ysgol i ysgol, a chryfhau llywodraethu. Y neges i benaethiaid oedd bod cefnogaeth a chynghor ar gael nid yn unig yn ganolog.

Gyda chaniatâd i siarad, dywedodd yr Arweinydd Gweithredol a'r Aelod Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau, y Cynghorydd L. Burnett, fod cynnydd wedi bod o ran lleihau'r diffyg cyllideb ysgolion ond bod heriau enfawr o hyd. Roedd setliad y gyllideb gan Lywodraeth Cymru yn yr arfaeth a'r gobaith oedd y byddai cymorth ariannol ychwanegol ar gael. Cymhlethdodau ymgymryd â rheolaethau ariannol, a oedd yn un o'r rhesymau dros y Cyngor yn datblygu Strategaeth Landlordiaid Corfforaethol a fyddai'n helpu i reoli adeiladau ac asedau eraill fel asedau, ac roedd y posibilrwydd o fabwysiadu polisi tebyg ar gyfer ysgolion. Byddai'r Cyngor yn cefnogi ysgolion yn ffordd orau y gallai fel y gallent ganolbwyntio ar addysg a dysgu. Roedd gweithio gyda'n gilydd mewn ffordd gefnogol yn allweddol.

Cyfeiriodd y Cynghorydd J. Aviet at heriau penodol sy'n effeithio ar ysgolion fel deall a gwella presenoldeb ysgol, a oedd yn dod yn ddrytach. Un o'r heriau sy'n wynebu ysgolion oedd gan fod ysgolion mor wedi'u hymwreiddio mewn cymunedau lleol y byddai ysgolion yn gallu cynnig cymorth mewn ystod eang o feysydd gan gynnwys iechyd y cyhoedd, felly roedd angen diffinio'n glir rôl ysgolion wrth gefnogi teuluoedd.

Cyfeiriodd y Cynghorydd R.M. Birch (Aelod Cabinet dros Addysg, y Celfyddydau a'r Gymraeg), gyda chaniatâd i siarad, at yr anawsterau o ran rheoli agweddau ariannol ysgol, ac roedd yr ystod o gymorth gan y Gyfarwyddiaeth yn gynhwysfawr.

Cynlluniwyd diweddariad ar gyllidebau ysgolion a chynlluniau adfer ar ôl cyfnod y Nadolig gyda mwy o eglurder ar gyllid.

ARGYMHELLWYD – B O D y cyflwyniad ar Gynlluniau Adfer Cyllideb Ysgol yn cael ei nodi.

Rheswm dros yr argymhelliad

Gan ystyried cynnwys y cyflwyniad a'r trafodaethau yn y cyfarfod.

418 CRYNODEB O GANLYNIADAU AROLYGIAD ESTYN AR GYFER TYMOR YR HAF 2025 (CDS) –

Arolygodd Estyn ansawdd a safonau mewn addysg ledled Cymru. Cyflwynwyd fframwaith arolygu newydd ym mis Medi 2024. O fis Medi 2024 ymlaen, byddai Estyn yn ymgysylltu'n fwy rheolaidd ag ysgolion. Byddai ysgolion bellach yn cael arolygiad craidd ac ymweliad interim o fewn y cyfnod arolygu 6 blynedd (2024 – 2030).

Yn ystod tymor yr haf 2025, derbyniodd dwy ysgol o Fro Morganwg arolygiad craidd (Ysgol Gynradd Palmerston ac Ysgol Uwchradd Gatholig Sant Richard Gwyn).

Ni nodwyd unrhyw waith dilynol gan Estyn mewn perthynas ag Ysgol Gynradd Palmerston. Gosodwyd Ysgol Uwchradd Gatholig Sant Richard Gwyn yn y categori dilynol statudol o welliant sylweddol.

Cynhwyswyd 'sbotolau' yn tynnu sylw at arfer diddorol neu arloesol yn adroddiad arolygu Ysgol Gynradd Palmerston. Tynnodd hyn sylw at ymgysylltiad effeithiol yr ysgol â theuluoedd.

Yn ystod tymor yr haf 2025, derbyniodd un ysgol, Ysgol Gynradd Y Bont Faen, ymweliad interim.

Arhosodd Ysgol Uwchradd Pencoedtre mewn mesurau arbennig. Monitwyd cynnydd yr ysgol gan Estyn bob tymor.

Roedd Ysgol Gynradd Fairfield yn y categori dilyniant statudol o welliant sylweddol. Cymeradwywyd cynllun gweithredu ôl-arolygiad yr ysgol (PIAP) gan Estyn ym mis Gorffennaf 2025.

Cyfeiriodd y Cynghorydd W. Gilligan at ymweliadau â Phencoedtre bob tymor a gofynnodd a oedd adroddiadau diweddarau misol yn cael eu darparu. Atebodd y Swyddog Arweiniol dros Wella Ysgolion, o ran monitro, fod cyfarfodydd amlasiantaeth yn cael eu cynnal bob hanner tymor, a oedd yn cynnwys Estyn, cynrychiolwyr o'r ysgol, cynrychiolwyr o'r Cyngor gan gynnwys yr Arweinydd, yr Aelod Cabinet a Chadeirydd y Pwyllgor Craffu. Yn y cyfarfodydd hynny, byddai adroddiad cynnydd yn cael ei gyflwyno gan y Swyddog Gwella Ysgolion yn amlinellu'r gefnogaeth yr oedd yr ysgol yn ei derbyn, cyfeiriadau at gamau a gymerwyd mewn ymateb i bob argymhelliad ffurfiol, gwerthusiad o'r cynnydd a wnaed ac unrhyw gamau nesaf i'w hystyried. O ran cefnogaeth i'r ysgol, roedd hynny'n cynnwys cefnogaeth gan y Cyngor gydag Anghenion Dysgu Ychwanegol a

phresenoldeb, ac roedd cysylltiadau agos hefyd â Chonsortium Canolbarth y De ar sgiliau gan gynnwys llythrennedd a rhifedd, digidol a Chymraeg.

Cyfeiriodd y Cynghorydd H. Payne at yr arolygiad o Ysgol Gynradd Palmerston a'r angen am fwy o gydnabyddiaeth bod gan 25% o blant yn yr ysgol honno anghenion dysgu ychwanegol. Nodwyd y byddai arolygiadau Estyn yn ystyried adborth a ddarparwyd gan yr ysgol yn ofalus, ond ei bod hi'n anodd i Estyn gynnwys pob agwedd yn eu hadroddiadau arolygu.

Wedi hynny, fe'i

ARGYMHELLWYD –

(1) B O D canlyniadau arolygiad Estyn ar gyfer y tymor haf yn cael eu nodi, a bod Palmerston Primary yn cael ei longyfarch ar eu harolygiad craidd heb unrhyw weithgarwch dilynol gan Estyn.

(2) B O D cynnydd Ysgol Uwchradd Pencoedtre wrth fynd i'r afael â'u hargymhellion Estyn, a'r gwaith sydd wedi dechrau mewn perthynas â Fairfield Primary ac Ysgol Uwchradd Gatholig St Richard Gwyn i fynd i'r afael â'r argymhellion o fewn eu hadroddiadau arolygiad, yn cael eu nodi.

Rheswm dros yr argymhelliad

(1&2) Gan ystyried cynnwys yr adroddiad a'r trafodaethau yn y cyfarfod.

419 ADRODDIAD BLYNYDDOL Y CYFRANDDALWYR CWMNI ARLWYO BIG FRESH (CAC) –

Rhoddodd yr adroddiad drosolwg o berfformiad Big Fresh Catering Company Ltd (BFCC) yn ystod blwyddyn ariannol 2024/25. Crynhodd weithgarwch gweithredol, sefyllfa ariannol, cyflawniadau a heriau allweddol y Cwmni.

Parhaodd BFCC i ddarparu gwasanaethau arlwyo ar draws ysgolion Bro Morganwg, gan gyfrannu at fentrau bwyta'n iach a chefnogi blaenoriaethau ehangach y Cyngor o ran lles, cynaliadwyedd a budd cymunedol.

Arhosodd y Cwmni'n sefydlog yn ariannol ond roedd yn gweithredu mewn amgylchedd cynyddol heriol oherwydd costau bwyd, ynni a staffio cynyddol, ynghyd ag ansicrwydd ynghylch cyllid yn y dyfodol ar gyfer Prydau Ysgol Am Ddim (PYD) a'r Rhaglen Prydau Ysgol Cynradd Am Ddim Cyffredinol (UPPYD).

Parhaodd gweithrediadau masnachol y Cwmni, gan gynnwys Caffi Pafiliwn y Pier a Chanolfan Gymunedol Belle Vue, i gyfrannu at drosiant ond roeddent yn wynebu pwysau ariannol wrth i gostau godi'n gyflymach nag incwm.

Cododd P. Bond ac R. Baker (Cyngor Ieuenctid y Dyffryn) sylwadau gan ddisgyblion eraill yn eu hysgol nad oedd ansawdd y bwyd a ddarparwyd bob amser yn cydberthyn â'r pris a dalwyd. Gwnaed sylwadau hefyd ynghylch meintiau mawr y

ciwiau gydag ychydig iawn ar ôl i'r rhai ar ddiwedd y ciwiau. Mewn ymateb, dywedodd Pennaeth Strategaeth, Dysgu Cymunedol ac Adnoddau fod heriau wedi'u nodi o ran mynd i'r afael â chiwiau hir ac argaeledd bwyd cyfyngedig mewn rhai ysgolion. Roedd opsiynau i'w harchwilio megis eisteddiadau lluosog, pwyntiau mynediad bwyd amgen, ac addasiadau i'r amserlen. Roedd yr angen i gydbwysu cost prydau bwyd ag ansawdd ac amrywiaeth yng nghanol costau bwyd ac ynni cynyddol hefyd yn cael ei ystyried yn ofalus ond roedd yn her sylweddol. Un opsiwn a oedd yn cael ei archwilio oedd defnyddio rhan o'r gwarged i edrych ar amrywiaeth y bwyd sydd ar gael.

Nododd y Cyngorydd H. Payne y byddai'n dda cael diwrnod archwilio ar gyfer cyfleoedd gwasanaethau masnachol a masnach newydd a hefyd i arddangos partneriaethau a mentrau diwylliannol y Cwmni trwy ddigwyddiadau "Diwrnod Big Fresh" posibl.

Cwestiynodd y Cyngorydd S. Hanks yr ansicrwydd ynghylch ariannu prydau ysgol am ddim. Mewn ymateb, cynghorodd y Pennaeth Strategaeth, Dysgu Cymunedol ac Adnoddau fod cyhoeddiad gan Lywodraeth Cymru yn cael ei ddisgwyl, ond nad oedd amseriad hynny na'r manylion yn hysbys.

Dywedodd y Cyngorydd J. Lynch-Wilson fod yr adroddiad yn ddefnyddiol iawn, ac roedd yn dda gweld, ar y cyfan, fod y Cwmni wedi bod yn llwyddiant.

Gofynnodd y Cyngorydd E. Goodjohn am friffiau gan yr Aelodau ar hanes, strwythur a strategaeth y Cwmni. Mewn ymateb, dywedodd y Pennaeth Strategaeth, Dysgu Cymunedol ac Adnoddau fod briffio yn syniad da, a phwysleisiodd fod y Cwmni Arlwy y gweithredu ar sail ddi-elw ar gyfer prydau ysgol, gan ailfuddsoddi gwargedion i gefnogi gweithgareddau ysgol a lleihau prisiau prydau bwyd.

Gyda chaniatâd i siarad, cyfeiriodd yr Arweinydd Gweithredol ac Aelod y Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau, y Cyngorydd L. Burnett, at fudd y model a fabwysiadwyd ar gyfer darparu prydau ysgol, a oedd yn sicrhau bod mwy o reolaeth o ran rheoli prisiau. Roedd y Cwmni wedi tyfu o ran staff a chyrhaeddiad gwasanaeth ers ei sefydlu, gan ddangos llwyddiant gweithredol ac effaith gymunedol. Croesawyd arddangos gwaith y Cwmni.

Roedd

ARGYMHELLWYD –

- (1) B O D cynnwys yr adroddiad diweddariad blynyddol i'r cyfranddalwyr ar gyfer Big Fresh Catering Company Ltd (BFCC) ar gyfer blwyddyn ariannol 2024/25 yn cael ei nodi.
- (2) B O D trefniadau ariannol, gweithredol a llywodraethu parhaus rhwng y Cyngor a'r Cwmni, gan gynnwys gofynion y Pwyllgor Cyfranddalwyr o dan ei Delerau Cyfeirio, yn cael eu nodi.
- (3) B O D y posibilrwydd o gyfleoedd masnachol a gwasanaethau masnachol yn y dyfodol sy'n cael eu harchwilio gan y Cwmni, gyda phob datblygiad yn

ddarostyngedig i'r trefniadau llywodraethu priodol, gwerthusiad ariannol a darpariaethau cyfrinachedd drwy'r Pwyllgor Cyfranddalwyr, yn cael ei nodi.

Rheswm dros yr argymhelliad

(1-3) Gan ystyried cynnwys yr adroddiad a'r trafodaethau yn y cyfarfod.

420 ATODLEN RHAGLEN WAITH YMLAEN LLAW WEDI'I DIWEDDARU 2025/26 (CAC) –

Atodwyd Atodlen Rhaglen Gwaith Ymlaen (RhG) wedi'i diweddaru ar gyfer 2025/26 yn Atodiad A i'r adroddiad a gofynnwyd i Aelodau'r Pwyllgor ystyried y cynnwys i'w gymeradwyo.

Nodwyd diweddariadau ers i'r Pwyllgor gymeradwyo'r RGG ar 19eg Mai, 2025 yn Adran 2 o'r adroddiad.

Roedd diweddariadau i'r rhaglen waith ymlaen 2025-26 yn cynnwys:

- Ychwanegu cyflwyniad cynlluniau adfer cyllideb yr ysgol;
- Ychwanegu adroddiad blynyddol Cwmni Arlwyo Big Fresh.

Roedd cyfarfod nesaf y Pwyllgor wedi'i drefnu ar gyfer 19 Ionawr, 2026, gyda'r eitemau agenda disgwylid fel a ganlyn:

- Adroddiad presenoldeb ysgol;
- Adroddiad blynyddol CYSAG ar gyfer 2024-25;
- Canfyddiadau adolygiad tasg a gorffen ADY;
- Diweddariad posibl ar welliant ysgol (i'w gadarnhau).

Yn ogystal, cyflwynwyd y Pwyllgor i'r system olrhain penderfyniadau newydd trwy PowerBI ar gyfer diweddariadau mwy tryloyw ac amserol ar argymhellion y Pwyllgor.

Wedi hynny, fe'i

ARGYMHELLWYD –

(1) B O D y dylid cytuno ar Atodlen y Rhaglen Gwaith Ymlaen llaw ar gyfer 2025/26 (Atodiad A i'r adroddiad).

(2) B O D Dylid cyflwyno crynodeb o'r Data Olrhain Penderfyniadau sy'n berthnasol i'r Pwyllgor Craffu Dechrau Da i'r Pwyllgor fel rhan o Adroddiadau Monitro'r Rhaglen Gynnydd ddwywaith y flwyddyn.

Rheswm dros yr argymhelliad

(1) Cytuno ar yr eitemau, y pynciau a'r dulliau cyflwyno y bydd y Pwyllgor Craffu Dechrau'n Dda yn eu hystyried ar gyfer gweddill blwyddyn fwrdeistrefol 2025/26, ac i ddiweddaru'r Rhaglen Gwaith Ymlaen a gyhoeddir ar wefan y Cyngor.

(2) Darparu diweddariad chwe mis i Aelodau'r Pwyllgor ar y data sydd ar gael yn rhwydd, er mwyn cynnal dealltwriaeth o effaith y Pwyllgor wrth gefnogi'r Cyngor yn ei broses gwneud penderfyniadau.